

<http://www.diva-portal.org>

This is the published version of a chapter published in *Le Nord en français: Traduction, interprétation, interculturalité*.

Citation for the original published chapter:

Norén, C., Melander, B., Josserand, J., Nyroos, L. (2014)
Röster i samspel och konflikt: Den Europaparlamentariska debattens textpolyfoni
In: Hedwig Reuter (ed.), *Le Nord en français: Traduction, interprétation, interculturalité* (pp. 159-172). Mons: Éditions du C.I.P.A.
Langage et société

N.B. When citing this work, cite the original published chapter.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-239127>

Hedwig REUTER (dir.)

Le Nord en français

Traduction Interprétation Interculturalité

Colloque international
Université de Mons
15-16 mars 2013

Éditions du CIPA, 12 Place du Parc B-7000 Mons
CIPA@umons.ac.be
© CIPA 2014
ISBN 978-2-930200-43-9 (format papier)
ISBN 978-2-930200-44-6 (format e-book)
D/2014/7789/8

Röster i samspel och konflikt Den Europaparlamentariska debattens textpolyfoni

Coco NOREN
Uppsala universitet
Björn MELANDER
Uppsala universitet
Jérôme JOSSERAND
Högskolan Dalarna
Lina NYROOS
Uppsala universitet

I Europaparlamentet måste politiker från numera 28 länder och sju politiska grupper samsas för att tillsammans komma fram till bindande beslut som påverkar miljontals medborgare. Medlemsländernas parlamentariker måste därför mötas över språk- och kulturgränser. Den politiska diskursen i kammaren handlar inte bara om att framföra argument för eller emot ett förslag, utan i högsta grad om att förhålla sig till andra politiska aktörer. Behovet av att skapa allianser inom Europaparlamentet blir särskilt framträdande eftersom beslut fattas i majoritet och man tvingas ha en bred förankring utanför den egna partigruppen för att få gehör för sina förslag. Det ställs alltså krav på man under debatterna skickligt hanterar inte bara argumentens sakinnehåll utan också de relationer mellan ståndpunkter och aktörer som bygger upp den politiska kartan. Språkliga resurser måste användas för att talarnas hållning ska framgå tydligt och visa vilka de ansluter sig till eller sätter sig i motsatsställning till.

I den här artikeln kommer vi att visa hur olika politiska aktörer framställs semantiskt och textuellt, och hur det bidrar till debattinläggens övergripande argumentation¹. Först kommer vi i korthet att beskriva vårt material, för att därefter redogöra för de verktyg vi hämtat dels ur textbindningsforskningen, dels ur polyfoniteori. Dessa tillämpas sedan på ett tal av Carl Schlyter, vilket vi hoppas belyser hur röster konstrueras språkligt och textuellt i parlamentarisk debatt.

¹ Studien ingår i projektet *ComParE – Comparing Parliaments in Europe* som syftar till att undersöka olikheter i fransk och svensk retorik i den parlamentariska debatten genom att studera inlägg i Europaparlamentet. Se mer <http://www.sprakvet.uu.se/compare>.

Vårt material finns samlat i *C-ParlEur – Corpus de discours du Parlement européen (2006 – 2008)* med 920 inlägg av de dåvarande 78 franska ledamöterna (ca 460 000 graford) och 380 inlägg av de 19 svenska (ca 111 400 ord), vilket täcker samtliga franska och svenska inlägg under den utvalda tvåårsperioden. Inläggen finns dels som videor, dels som förhandlingsreferat (fr. CRE = *compte rendu in extenso*), dvs. de refererat, liknande transkriptioner, som finns publicerade på Europaparlamentets hemsidor.

Europaparlamentet samlas en gång per månad i Strasbourg för att debattera och votera. Det är fyra mycket intensiva dygn för ledamöterna och deras arbetslag. Inte sällan får de med någon dags marginal veta att de satts upp på föredragningslistan och möjligheterna till förberedelse kan ibland vara minimal. Om man inte är föredragande eller skuggrapportör på ett betänkande brukar inläggen tilldelas en till två minuter. Det gäller alltså att disponera sin tid väl.

Med tanke på den starka politiska ställning som parlamentariska debatter måste sägas ha är det förvånande hur få arbeten som finns inom området och att dessa också närmast kan karaktäriseras som spridda nedslag i terrängen. Den parlamentariska diskursen har behandlats av bl.a. Chilton (2004, s. 93-109) och Wodak & van Dijk (eds 2000). Enskilda studier i ett antal samlingsverk (Bayley (ed.), 2004; Ilie (ed.), 2010; Ionescu-Ruxăndoiu (ed.), 2012) har undersökt språkliga strategier i nationella parlament, främst *House of Commons* (bland många exempel Ilie, 2010a, 2010b), men även andra som franska (Desmarchelier, 2005, 2007; Lorda Mur, 2010).

Till skillnad från nationella parlament är Europaparlamentets debatter förvånansvärt monologiska och har föga gemensamt med de livliga bilder man förknippar med det brittiska Underhuset eller den franska Nationalförsamlingen. I Strasbourg får man i hög utsträckning tala ifred och den spontana responsen från de närvarande är förhållandesvis sparsam. Resultaten från tidigare arbeten utförda på nationella parlament är därför inte direkt överförbara på det supranationella Europaparlamentet.

Tidigare forskning om EU-språk (exempelvis Coulmas, 1991 och Haselhuber, 1991 generellt, för franska Gehnen, 1991; danska Henriksen, 1991; Karker, 1993; svenska Melander (ed.), 2000; Melander, 2003) har fokuserat antingen på i vilken omfattning och i vilka roller olika språk används (ofta med ett domänförlustperspektiv i botten) eller på kvaliteten hos de texter som produceras inom EU, vanligen ur klarspråkssynpunkt, men inte uppmärksammat retorik och diskurs närmare

I Fløttum (ed., 2013) undersöks Blair och Sarkozys tal inför Europaparlamentet och det är relativt typiskt för tidigare forskning att fokusera på de stora personligheterna och de stora händelserna. Emellertid är lejonparten av debatterna i hög grad rutinmässiga – politikens huvudfåra är dess vardag.

Debatternas allmänna språkliga egenskaper har studerats i några arbeten. Till exempel behandlas olika argumentativa uttryck (Andersson & Norén, 2010; Norén, 2011, 2012) och indefinita pronomenet *on* (sv. 'man') (Norén, 2009), som båda uppvisar genrebundna regelbundenheter. Slutligen kan nämnas Norén (2013) som diskuterar den Europaparlamentariska debattens dubbla status som politisk diskurs och medial diskurs.

Polyfoni och textanalys – teoretiska verktyg

Hur människor, enskilda eller i grupp, konstrueras och tillskrivs synpunkter genom språket, och hur man genom språket kan anlägga olika perspektiv och därigenom låta flera röster än talarens göra sig hörda är en fråga som har angripits av olika teoretiska paradigmer. Vi kommer att utgå ifrån polyfoniteori och textbindningsmodeller för att visa hur olika aktörer framställs och vilka åsikter och egenskaper de tillskrivs.

De främsta politiska aktörerna inom den Europeiska unionen består av Europeiska kommissionen, Europaparlamentet, Ministerrådet och medlemsstaternas medborgare. Aktörerna kan uttryckas såväl explicit som implicit i språket genom referentiella uttryck (propriet, appellativer, nominalfraser) med konstant eller kontextbunden syftning, pronomen, semantiska instruktioner i icke-referentiella uttryck (till exempel konnektörer, negationer) och presuppositioner. Aktörerna kan benämnas genom deras kollektiva namn (*Europaparlamentet*) eller genom att individer (*parlamentarikern*) får representera dem.

Polyfoniteori använder sig av instruktionssemantik för att visa hur olika röster finns inskrivna i språkssystemet och hur de blir meningsfyllda när yttranden aktualiseras. Ducrot (1984, s. 171-237) visade genom observationer av enskilda fenomen, som t.ex. negationer och konnektörer, hur röster kunde samsas inom ett och samma yttrande. Talaren kan representeras dels i sin roll som ansvarig för yttrandet och därvid lämna språkliga spår t.ex. genom performativa uttryck, dels beskrivas som en person, med sina egenskaper eller handlingar.

Utifrån Ducrots arbeten har Nølke, Fløttum och Norén (2004) utarbetat en formaliserad modell för analys av *röster*² som ger sig tillkänna i diskursen, vilka typer av synpunkter som de framför och yttranderelationerna till dessa. De konstruerade diskursvarelserna är *talaren*, *tilltalade*, *andra* och *allmänheten*, och de ska förstås som abstrakta yttrandeinstanser inskrivna i språkets semantik. Deras främsta egenskap är

² Viharöverfört polyfoniteorisfranskaterm till svenska: *êtres discursifs* = röster, *point de vue* = synpunkter, *orientation argumentative* = argumentationsriktning.

att de görs ansvariga för synpunkter. Synpunkterna består av en betydelse som kan uttryckas som ett propositionellt innehåll, men som inte nödvändigtvis tar formen av ett yttrande (Norén, 2000; Nølke *et al.*, 2004, s. 31).

Polyfoniteorin har i stor utsträckning begränsat sig till ord- och yttrandeseantik. Ansatser har gjorts för att göra modellen tillämpbar på textnivå (Adam, 2002; Fløttum, 2010; Fløttum & Gjerstad, 2010; Fløttum & Stenvoll, 2009; Gjerstad, 2011; Nølke *et al.*, 2004, s. 99–116). Fløttum (2000, 2002, 2003) föreslår termen *språklig person* och *polyfon koherens* för att överbygga glappet mellan yttrandet och texten. Vi hoppas kunna föra analysen ett steg vidare genom att införa begreppen *polyfont kollektiv* mellan flera röster som stöder samma argumentationslinje. Det innebär inte att synpunkterna behöver vara varandras omformuleringar, men ett krav är att de ska vara *argumentativt likeriktade* mot samma slutsats (Adam, 2006, s. 77; Ducrot, 1980, s. 25; Norén, 1999, s. 43).

Medan polyfoniteoris styrka är att beskriva hur olika synpunkter inom ett och samma yttrande ger röst för flera olika aktörer visar studier av textbindning hur olika uttryck knyts samman med skilda typer av relationer (Adam, 1990, 1999, 2006; Nyström, 2001). Vi utgår ifrån Nyström (2001, p. 40–44) som skiljer mellan identitetsbindningar och bindningar byggda på semantiskt släktskap. Till den första kategorin räknas *identitet*, upprepning av exakt samma språkliga form, *modifierad identitet*, delidentitet, upprepning av en del som i (EU – Eu-opinionen), *pronominalisering* (EU – vi), *ellips* (Vad gör EU? – Ø Lagstiftar) och *synonymi* (EU – Medlemsstaterna). Till den andra räknas *hyponymi/hypernymi* och *specifisering/generalisering* (*ibid.*, s. 46–47). De två kategorierna skiljer sig så till vida att identitetsbindningarna förutsätter samma referent medan semantiskt släktskap bygger på relationen mellan del och helhet.

Bindningsrelationen fastställs mellan två led, men oftast binds de i sin tur till ytterligare led och bildar då *ledfamiljer* (*ibid.*, s. 62 ff). Nyström pekar på två analysvärigheter. Den ena är att veta hur lång räckvidd en ledfamilj har och den andra är att isolera ledfamiljer från varandra. I vårt material blir dessa frågor inte så skarpa eftersom texterna är relativt korta och såväl topiken som de omnämnda aktörer förhållandesvis väl avgränsade.

Man kan alltså använda polyfoniteori och textbindningsanalys för att undersöka röster och synpunkter, men på olika nivåer. Där den första hanterar ordens och yttrandesemantik ser den andra till bindningarna mellan ord- och ordgrupper. Tack vare kombinationen av de två kan man således analysera hur olika röster växer fram i inläggen och ge en övergripande förståelse av den parlamentariska debattens argumentation.

För att ge en överskådlig bild av den modell vi kommer att använda ges här definitioner av några huvudbegrepp.

a) Ett grundläggande villkor är att en *röst* tillskrivs egenskapen att kunna potentiellt framföra och stå för en synpunkt, vilket innebär att den måste ha ett mänskligt drag. Den kan ges olika språkliga former:

- Semantiska instruktioner i polyfona uttryck
- Pronomen
- Substantiv och nominalfraser

b) En och samma rösts språkliga former, s.k. *led*, binds samman på textnivå och bildar på så sätt en *ledfamilj*. Flera diskursvärelser vars synpunkter är kompatibla bildar tillsammans ett *polyfont kollektiv*.

c) Inom varje ledfamilj eller polyfont kollektiv måste det råda *polyfon* och *argumentativ koherens*. Det innebär att synpunkterna som varje ledfamilj och/eller polyfont kollektiv ansvarar för måste vara kompatibla på så sätt att de riktas mot samma, ofta implicita, slutsats.

d) Bindningen mellan ledfamiljer och polyfona kollektiv kan endera vara av de typer som tidigare beskrivits (Nyström *op. cit.*) och som grundar sig på ledens semantiska relationer, eller också, i de fall diskursvärelserna endast spåras genom semantiska instruktioner, vila på den argumentativa likeriktningen mellan yttranden.

Modellen vill se talets framväxt som en dynamisk process som tillåter och ibland retoriskt utnyttjar språkformernas underdetermination, i synnerhet då det gäller semantiska instruktioner eller pronomen. Medan ledfamiljer i viss mån kan definieras i termer av extension måste polyfona kollektiv ses som en riktning snarare än en mängd. På samma sätt kan argumentationsriktning inte anges i förhållande till en fastställd slutsats utan förstås genom arguments kausala eller konsekutiva relationer. I många fall handlar det även om att omformulera ett yttrande med vissa semantiska bortfall eller tillägg som gör att talet utvecklas.

Analysen kommer att genomföras i flera steg. Först identifieras aktörernas språkliga representationer genom semantiska instruktioner på yttrandenivå och därefter fastställs olika typer av textbindningar för att förklara hur aktörerna utvecklas och hur olika kategorier dynamiskt växer fram. Slutligen kan förhållandet mellan olika individuella aktörer och kollektiver förklaras.

Röster med och emot – en fallstudie

Den 3 april 2006 håller Carl Schlyter ett anförande om ”Öppnandet av rådets sammanträden för allmänheten då detta agerar som lagstiftare – Tillgång till institutionernas handlingar” på drygt en minut. Den då 38-åriga miljöpartisten har varit ledamot i Europaparlamentet i två år för partigruppen Europeiska gröna Partiet.

Jag tackar föredragandena för ett bra jobb och jag gillar Johannes Voggens förslag om att vägra vara medbrottslingar i ett odemokratiskt beslutsfattande. Var är rådet? Har de problem att hålla sig vakna så här sent på dagen? Det är för att de stänger in sig i rummen – om de öppnar upp sina rum så får de syre nog för att räcka till kvällen, så de kan delta i även dessa debatter. Varför öppnar de inte dörrarna? Politiker gillar väl varje chans att hamna i TV-rutan? Man undrar varför rådet fränsögar sig den möjligheten. Man undrar vad de gör, och det undrar hela Europas befolkning. Det finns ett lätt sätt att fixa det: öppna upp dörrarna så ser vi vad som händer. Jag lutar på att Margot Wallström kommer att leda in EU i 21:a århundradet och väckarådet från 1900-talets sömn. Jag känner att det är viktigt att påminna rådet om att det om de nu öppnar sina möten inte får bli en timmes möte och fyra timmars arbetslunch, så att öppenheten blir en chimär. Viltar på att rådet också äter snabbt och beslutar länge och öppet.

I talet framför Schlyter kritik mot ministerrådet vars möten genomförs bakom lypta dörrar, till skillnad från parlamentets. Han ansluter sig till andra parlamentariker som tidigare i debatten uppmanat rådet att göra sina möten offentliga. Två grupperingar utkristalliserar sig: å ena sidan parlamentet och Europas befolkning som har rätt till insyn, å andra sidan rådet som agerar odemokratiskt. Kommissionen uppmanas att agera enligt parlamentets linje.

Om vi följer talets framväxt så ser man hur röster och synpunkter konstrueras språkligt och textuellt. Vi kommer att dela upp analysen utifrån olika textperioder (Adam, 2006, s. 136-139) i talet som vilar på flera yttrandens gemensamma semantik och/eller närvaron av satskonnektiver. Perioderna avgränsas genom att progressionen blir mer dominant än likheten mellan yttranden.

1. – Herr talman!

I den allra första raden markeras genom tankstreck som visar att det är ett anförande som följer. Det direkta tilltalet *Herr talman* är polyfont kodad som en form för den tilltalade, vilket inte motsvaras i den faktiska talsituationen eftersom uttrycket är en konventionaliserad form för öppning, trots att det behåller ett visst interaktivt värde (Fløttum & Norén, 2011).

2. Jag tackar föredragandena för ett bra jobb och jag gillar Johannes Voggens förslag om att vägra vara medbrottslingar i ett odemokratiskt beslutsfattande.

I denna period introduceras fyra olika röster som kan tillskrivas en åsikt: *jag, föredragandena, Johannes Voggens* och *medbrottslingar*. Genom att tacka föredragande och förbehållslöst lovorda Voggens förslag etablerar Schlyter en allians med de omnämnda personerna. I denna första del etableras alltså en polyfon koherens som ligger till grund för ett polyfont kollektivt vars synpunkter är argumentativt likriktade.

Detta är helt samspelt med den politiska verkligheten. Inom parlamentet visar man varandra lojalitet och uppskattning, möjligtvis med undantag för extremister och euroskeptiker. I talet handlar det om två föredragande: David Hammerstein Mintz, som under ett tidigare inlägg pekat på att rådet har ett trovärdighetsproblem, och Michael Cashman, från den socialdemokratiska partigruppen, som förordat den nordiska offentlighetsprincipen och varnat för EU-motståndarna. Schlyter väljer att särskilt stödja partigruppskamraten Voggens som i hårda ordalag framhållit "att rådet är demokratins svarta hål, att rådet är det demokratiska underskottet"³.

Den fjärde rösten som omnämns ligger i *medbrottslingars* semantiska instruktioner, som underförstått att det finns brottslingar. Så här långt in i talet finns det inga tolkningsinstruktioner för vilka dessa är, men formuleringen *vägra vara medbrottslingar* antyder en motsättning mellan de två argumentationslinjer som kommer att utvecklas.

I den följande dialogiska fråga-svarsperioden introduceras rådet som röst:

3. Var är rådet? Har de problem att hålla sig vakna så här sent på dagen? Det är för att de stänger in sig i rummen – om de öppnar upp sina rum så får de syre nog för att räcka till kvällen, så de kan delta i även dessa debatter.

Frågan *Var är rådet* är en enkel markering av att de inte infunnit sig i Strasbourg. Den ironiska frågan *Har de problem att hålla sig vakna så här sent på dagen?* låter förstå att deras frånvaro inte är legitim. Att rådet här ska tolkas som en röst, och inte som en inanimat myndighet görs tydligt genom valet av det anafora pronomen *de* och den egenskap som de tillskrivs. Båda egenskaperna "att ha problem" och "vara vakna" har en instruktion om animat subjekt, vilket kommer att tillåta att samma referent genom anaforisk och kataforisk relation binds med andra led senare i talet.

Som svar på den ironiska frågan ges påståendet *Det är för att de stänger in sig i rummen* och gör rådets bristande vakenhet relevant i förhållande till debattens ämne, dvs. rådsmötenas slutenhet. Den konditionala satsfogningen ger uttryck för flera ståndpunkter. Villkorsbisatsens inledande *om* (till skillnad från *även om*) har semantiskt inget sanningsvärde, men från den språkliga kontexten (*de stänger in sig i rummen*) kan man genom inferens dra slutsatsen att de inte har öppna rum.

Rådet representeras dels genom *rådet*, dels genom efterföljande pronomen *de* och *sig*. Antecedenten har i andra ledet pronominaliserats, och därefter har vi en identitetsbindning mellan de fyra efterföljande leden. Tillsammans bildar de en enda ledfamilj.

³ Heladebattenmedsamlingainläggeterfinnspå : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20060403+ITEM-012+DOC+XML+V0//SV&language=SV>

Talaren, däremot, är inte språkligt representerad utan finns inskriven i yttrandesemantiken och kan därför inte redogöras för med traditionella textlingvistiska verktyg. Enligt polyfoniteori tillskrivs talaren ansvaret för varje yttrande i sig och när polyfonin ska tillämpas på textnivå måste man alltså se vilka andra bindningstyper som använts för att sammanlänka yttranden. Talaren står inte bara för synpunkternas propositionella innehåll "de stänger in sig i rummen", "de öppnar upp sina rum", "de syre nog för att räcka till kvällen", "de kan delta i dessa debatter" utan även för de argumentativa relationerna däremellan. I den här sekvensen används en kausal *för att* och konsekutiva *så*. Med andra ord ansvarar talaren för synpunkternas propositionella innehåll och periodens argumentativa likriktning.

Förutom de tre synpunkterna som är uttryckta som propositionellt innehåll finns ytterligare en semantiskt inskrivet i *även*, som *så de kan delta i även dessa debatter*. Instruktionerna kan brytas ned i två synpunkter: för det första att de deltar i debatter, och för det andra att de inte deltar i de debatter som det refereras till här. Genom *även* framställs det som gemensam, redan känd, information som inte bara talaren känner till utan även en odefinierbar allmänhet.

Därefter inleds en längre frågeperiod:

4. Varför öppnar de inte dörrarna? Politiker gillar väl varje chans att hamna i TV-rutan? Man undrar varför rådetfrånsäger sig den möjligheten. Man undrar vad degör, och det undrar hela Europas befolkning.

Man ser att *de* används som både anaför och katafor och bildar på så sätt en ledfamilj med *rådet* i (3) och *politiker* i (4). Som parlamentariker upplevs en motsättning mellan det folkvalda parlamentet och rådets ledamöter som sitter *ex officio*. För de flesta europeiska medborgarna är dock rådet eller rådets ställning inte särskilt värdeladdat. I den mån man har en individuell hållning angår den troligtvis hela EU och inte de olika ingående organen. Vill man framställa rådet i ofördelaktig dager måste man därför göra ett annat ordval. Ordet *politiker* har flera negativa konnotationer varav en är viljan att synas. Egenskapen är uttryckt som *hamna i TV-rutan* som tillsammans med *varje chans* insinuerar att synligheten inte har något tydligt försvarbart syfte.

Liksom i (3) använder sig talaren av en retorisk fråga. Yttrandets talare ansluter sig till allmänhetens röst som nu införs genom semantiken hos *väl*, som tilldelar synpunkten "politiker gillar varje chans att hamna i TV-rutan" ett epistemiskt värde som sant och tidigare känt. *Väl* är inneboende polyfont – allmänhetens röst och den tilltalades återfinns i instruktionerna precis som det tidigare *även*. Allmänhetens röst i *väl* får därefter den språkliga formen av det indefinita pronomenet *man*. Tillsammans bildar de tre en ledfamilj.

Yttrandet *Man undrar varför rådetfrånsäger sig den möjligheten* är en omformulering av *Politiker gillar väl varje chans att hamna i TV-rutan?* På vägen har chansens negativa konnotationer förvandlats till positiv möjlighet. I den laddade formuleringen framställs rådet som ologiskt. Motsägelsen byggs upp genom den koncessiva relationen mellan *frånsäga sig* som naturligt borde leda till att man avstår, medan *möjlighet* leder till något man vill ha, med andra ord "frånsäga sig något trots att det är en möjlighet". Koncessionens semantik är en klassisk fråga inom polyfoniteorin (se t.ex. Fløttum & Stenvoll, 2009). I strukturen "p koncession q" (till exempel p men q) står två synpunkter mot varandra, där en odefinierad röst tar ansvar för p och talaren för q. I det här fallet vet vi att det är rådet som frånsäger sig och talaren som utifrån politikernas egen logik benämner detta som en möjlighet eftersom de borde vilja ha öppenhet för att synas.

Schlyter använder upprepningen av *undrar*, först med subjektet *man* och tredje gången med *hela Europas befolkning* och skapar därigenom en argumentativ likriktning. Det i sin tur innebär att Europas befolkning nu ingår i det polyfona kollektivet som etablerats i (2) med *jag, föredragandena och Johannes Voggnerhuber*.

5. Det finns ett lätt sätt att fixa det: öppna upp dörrarna så ser vi vad som händer.

I (5) används det tillbakasyftande *det* vars referens inte helt går att säkerställa. Det kan vara befolkningens undran likväl som rådets oförmåga att hålla sig vakna som åsyftas. Oavsett är nu frågan som det gäller beskrivet som ett problem eftersom verbet *fixa* i sin inneboende semantik pekar på något som är trasigt. I *fixa* ligger även en enkelhet och en snabbhet som utnyttjas och förstärks genom *lätt i ett lätt sätt*.

Hittills har vi olika ledfamiljer för de olika rösterna som ansluter sig till talarens. De enskilda rösterna *föredragandena* och *Johannes Voggnerhuber* ingår i en ledfamilj med *även, väl* och *man* eftersom de har överlappande extension, eller snarare så att individerna ingår i den odefinierade allmänheten. *Även, väl* och *man* kan också sägas ingå i ledfamilj med *hela Europas befolkning*. Här vilar det polyfona kollektivet inte bara på synpunkternas argumentativa likriktning utan främst på att de två ledfamiljerna delar led och inte minst genom *vi*-pronominaliseringen i (5).

Det talarinkluderande *vi* binds till nästa yttrande genom *jag*:

6. Jag litar på att Margot Wallström kommer att leda in EU i 21:a århundradet och väcka rådetfrån 1900-talets sömn.

Här tilltalas Margot Wallström som får stå som kommissionens representant vars uppgift är att väcka rådet. De polyfona instruktionerna skiljer sig från den kontextbundna tolkningen eftersom det inte finns något språkligt avtryck av den tilltalade i yttrandets semantik, utan måste infereras genom kunskap om den

faktiska situationen. På videon ser man hur Schlyter riktar sig mot den närvarande kommissionären, men det framgår inte i det skrivna förhandlingsreferatet.

De avslutande yttrandena i sekvenserna (6) och (7) återupptar *jag*-formen från anförandets inledning (2). Det är nog ingen tillfällighet att *jag* uppträder med *tackar*, *gillar*, *litar* och *känner*. Talaren som ansvarig för talakten är i de flesta yttranden implicit men kan expliciteras i performativer och genom olika uttryck för modalitet.

7. Jag känner att det är viktigt att vi påminner rådet om att det om de nu öppnar sina möten inte får bli en timmes möte och fyra timmars arbetslunch så att öppenheten blir en chimär. Vi litar på att rådetockså åter snabbt och beslutar länge och öppet.

I (7) förekommer *inte* för att negra synpunkten "det blir en timmes möte och fyra timmars arbetslunch". Polyfoniteoris analys av den polemiska negationen är att två motstridiga synpunkter samsas i ett och samma yttrande (Ducrot, 1984, s. 215; Ducrot & Carel, 2006; Fløttum & Stenvoll, 2009; Nølke *et al.*, 2004, s. 29). Talaren tar ansvar för den negativa ståndpunkten som förkastar den underliggande positiva ståndpunkten som någon annan röst ansvarar för. Den positiva synpunkten har språklig evidens i det här exemplet, eftersom den ger upphov till den konsekutiva bisatsen "så att öppenheten blir en chimär." Talaren tar avstånd ifrån den positiva ståndpunkten, men ansvarar för den konsekutiva relationen mellan "en timmes möte och fyra timmars lunch" och "öppenheten är en chimär".

Talet avslutas med ett yttrande i *vi*-form där rådet tilltalas. Innehållet är en omformulering av det tidigare yttrandet: *en timmes arbetslunch* omformuleras som *åter snabbt* och *fyra timmars arbetsmöte* tar formen av *beslutar länge*. Genom pronomens ofta ospecifika referens kan *vi* även inbegripa Wallström, vilket på ett indirekt sätt ansluter kommissionen till det polyfona kollektivet.

Textpolyfoni och kontext

Carl Schlyters kritiska tal inför Europaparlamentet om Ministerrådets slutna möten är ett lysande men inte alls exceptionellt exempel på hur man i inläggen framställer olika röster och deras synpunkter på olika språkliga nivåer och hur man alltså i politiska tal kan använda sig av textpolyfoni i sin övergripande argumentation.

Två argumentationslinjer ställs mot varandra i talet. Rösten som tillskrivs rådet ansvarar för den ena. Ledfamiljen som representerar rådet binds samman genom olika typer mer eller mindre kontextbundna och mer eller mindre tydliga bindningar. Bindningen mellan *brottslingar* och *rådet* kräver kontextuell kunskap om de tidigare diskurserna, medan pronominaliseringen med *de* är kontextfri och även den kataforiska relationen mellan *de* och *politiker*.

Till skillnad från textlingvistikens ledfamiljer där bindningen till stor del vilar på pronominalisering, (del)identitet eller synonymi, måste de polyfona instruktionernas bindning vila på andra grunder. Ett exempel är den polyfona instruktionerna i *inte* där en röst står för det negativa påståendet och en för det positiva. Den underliggande synpunkten "det blir fyra timmars lunch och en timmes möte" kan tillskrivas rådet eftersom den är argumentativt likritad med att ha stängda dörrar.

Denna andra argumentationslinje tillskrivs flera olika röster: talaren, parlamentet, den europeiska befolkning, och slutligen kommissionen; detta karakteriserar vi därför som polyfont kollektiv. Talaren är närvarande i varje yttrande och blir ibland uttryckt genom *jag*. Parlamentet tar sin språkliga form genom individer: föredragande och Johannes Voggenhuber. Allmänhetens röst återfinns i *bela Europas befolkning* och Margot Wallström nämns vid ett tillfälle. Rösterna representeras genom olika ledfamiljer som har vissa led gemensamma. Ibland är det inskrivet i semantiska instruktioner som i *även, väl* och *också*, och ibland används talarinkluderande pronomen med delvis indefinit referens.

Som framgått av vår analys finns det tillfällen där de språkliga formerna – oavsett om det är på ord-, yttrande- eller textnivå – är otillräckliga för att förstå vad som åsyftas. Vissa kräver en kunskap om den institutionaliserade genren, som till exempel att inlägg öppnas med "Herr/Fru talman". Andra grundar sig på en gemensam kunskap om tidigare diskurser kring samma ämne. Slutligen krävs även en allmän kunskap om personer inom EU och om den interna organisationen. Man bör veta att Margot Wallström vid den här tiden var vice ordförande för kommissionen, med ansvar för konstitutionella frågor, institutionella relationer och kommunikationsstrategier, för att hennes roll som tilltalad ska vara relevant.

Schlyters tal kan framstå som svagt till sitt politiska innehåll, eftersom man kanske förväntar sig ett mer djupgående resonemang om EUs legitimitet och demokratiska förfaringsätt. Det framförs inga argument för varför rådet är skyldiga att öppna sina möten, utan många av talets yttranden vilar på lite humoristiska anspelningar om sömn och luncher. Talet förefaller dock retoriskt välformulerat, men det är svårt att veta hur pass effektivt det mottas av den lyssnande medborgaren.

Kanske kan debatternas egentliga och upplevda funktion förklara avsaknaden av konstitutionella argument. I motsats till idén om debatterna som grund för politiska beslut står faktum om att det avgörande arbetet sker i utskotten. Förhandlingarna är i normalfallet avgjorda och voteringarna som följer på kammarens debatter blir så till vida en formalisering av redan kända beslut. I

intervjuer med svenska parlamentariker⁴, däribland Carl Schlyter, framkommer att debatterna egentligen anses rikta sig till medborgarna.

De politiska maktförhållandena mellan EU:s interna organ återspeglas tydligt i talet. Parlamentet är en folkvald församling som i huvudsak driver EU:s federalistiska utveckling, medan rådet samlar ministrar från de enskilda medlemsländerna, vars intressen de bevakar.

Slutsats

Det övergripande syftet med den här studien har varit att visa hur olika röster och ståndpunkter ligger i yttrandenas semantik och textens bindningsfunktioner, vilket tillsammans bidrar till den grundläggande argumentationen. Utifrån den här fallstudien av Carl Schlyters tal drar vi främst teoretiska och metodiska slutsatser.

Sammankopplingen mellan polyfoniteori och textbindningsanalys har visat sig både effektiv och operationaliserbar. En systematisk tillämpning av redan etablerade begrepp inom de respektive paradigmerna och utvecklandet av övergångsfunktioner mellan yttrandet och texten som *polyfont kollektiv*, *polyfon* och *argumentativ koberens* och *argumentativ likriktning* ger en sammanhängande modell som vi hoppas kan ha generell bäring och användas på andra typer av språkanvändning.

Slutligen har vi visat på nödvändigheten att kontextualisera språkanvändningen, i det här fallet europaparlamentariska debatter, för att få en djupare förståelse av vad som faktiskt menas och tolkas. Vår slutsats blir därför – något programmatiskt – att analys av politisk diskurs, och kanske all diskurs, måste i idealfallet ta hänsyn till allt från den minsta semantiska instruktionen till den allra bredaste samhällsliga kontexten.

Referenser

- ADAM, J.-M., *Éléments de linguistique textuelle*, Bruxelles, Mardaga, 1990.
- ADAM, J.-M., *Linguistique textuelle. Des genres de discours aux textes*, Paris, Nathan, 1999.
- ADAM, J.-M., Textualité et polyphonie. Analyse textuelle d'une préface de Perrault, *Polyphonie linguistique et littéraire V*, 2002, 39-84.
- ADAM, J.-M., *La linguistique textuelle. Introduction à l'analyse textuelle des discours*, Paris, Colin, 2006.
- BAYLEY, P., *Cross-Cultural Perspectives on Parliamentary Discourse*, Amsterdam, Benjamins, 2004.
- CHILTON, P., *Analysing political discourse. Theory and practice*, London, Routledge, 2004.
- COULMAS, F., Die Sprachregelung in den Organen der EG als Teil einer europäischen Sprachenpolitik, *Sociolinguistica, Internationales Jahrbuch für Europäische Soziolinguistik 5*, 1991, 24-36.

⁴ Beskrivningen vilar på tioentimmesintervjuer med svenska EU-parlamentariker som projektgruppen ComParEgenomförde i mars 2013.

- DESMARCHELIER, D., La parole est à M. le député..., in SCHUWER, M. (Ed.), *Parole et pouvoir 2, Enjeux politiques et identitaires*, Rennes, PUR, 2005, 119-133.
- DESMARCHELIER, D., Persuader sans convaincre: analyse des débats à l'Assemblée nationale sur de grands sujets de société (accueil des étrangers, PACS, IVG, laïcité), in BOIX, C. (Ed.), *Argumentation, Manipulation, Persuasion*, Paris, L'Harmattan, 2007, 41-56.
- DUCROT, O., CAREL, M., Description argumentative et description polyphonique. Le cas de la négation, in PERRIN, L. (Ed.), *Le sens et ses voix. Dialogisme et polyphonie en langue et en discours*, Metz, Presses Université Paul Verlaine, 2006, 215-242.
- DUCROT, O., *Les échelles argumentatives*, Paris, Les Editions de Minuit, 1980.
- DUCROT, O., *Le dire et le dit*, Paris, Les Editions de Minuit, 1984.
- FLØTTUM, K., Note sur la problématique des niveaux de l'analyse polyphonique – de la phrase au texte, *Polyphonie – linguistique et littéraire II*, 2000, 19-31.
- FLØTTUM, K., La polyphonie dans une perspective macro-sémantique, in ANDERSEN, H.L., NØLKE, H. (Eds.), *Macro-syntaxe et macro-sémantique*, Bern, Peter Lang, 2002, 337-359.
- FLØTTUM, K., EU discourse: Polyphony and unclearness, *Journal of Pragmatics*, 2010, 42 (4), 990-999.
- FLØTTUM, K., NORÉN, C., Osons la vérité. Je vous cite une dernière fois, Monsieur le Président... Emploi polyphonique des termes d'adresse dans le débat parlementaire, *Cahiers de praxématique*, 2011, 57, 117-131.
- FLØTTUM, K., STENVOLL, D., Blair speeches in a polyphonic perspective: NOTs and BUTs in visions on Europe, *Journal of Language and Politics*, 2009, 8 (2), 269-286.
- FLØTTUM, K. (Ed.), *Speaking of and within Europe*, Amsterdam, Benjamins, 2013.
- FLØTTUM, K., GJERSTAD, Ø., Diversité de voix dans le discours politique de l'Union européenne, in COLAS-BLAISE, M. et al. (Eds.), *La question polyphonique ou dialogique en sciences du langage*, Metz, Presses Université Paul Verlaine-Metz, 2010, 321-338.
- GEHNEN, M., Die Arbeitssprachen in der Kommission der Europäischen Gemeinschaften unter besonderer Berücksichtigung des Französischen, *Sociolinguistica. Internationales Jahrbuch für Europäische Soziolinguistik 5*, 1991, 51-63.
- GJERSTAD, Ø., *La polyphonie discursive: Pour un dialogisme ancré dans la langue et dans l'interaction*, Bergen, Bergen University Press, 2011.
- HASELHUBER, J., Erste Ergebnisse einer empirischen Untersuchung zur prachensituation in der EG-Kommission (Februar 1990), *Sociolinguistica*, 1991, 5, 37-50.
- HENRIKSEN, C., The Danish Language in the European Community, *Papers from the 12th Scandinavian Conference of Linguistics*, 1991, 128-140.
- ILIE, C., Analytical perspectives on parliamentary and extra-parliamentary discourses, *Journal of Pragmatics*, 2010, 42 (4), 879-884.
- ILIE, C., Strategic uses of parliamentary forms of address: The case of the U.K. Parliament and the Swedish Riksdag, *Journal of Pragmatics*, 2010, 42 (4), 885-911.
- ILIE, C. (Ed.), *European Parliaments under Scrutiny: Discourse strategies and interaction practices*, Amsterdam, Benjamins, 2010.

- IONESCU-RUXANDOIU, L., (Ed.), *Parliamentary Discourses across Cultures: Interdisciplinary Approaches*, Cambridge, Cambridge Scholars Publishing, 2012.
- KARKER, A., Dansk i EF – en situationrapport om sproget, *Nordiske sprogsekretariats skrifter*, 1993, 19, København & Oslo.
- MELANDER, B., (Ed.), *Svenskan som EU-språk*, Uppsala, Hallgren & Fallgren, 2000.
- MELANDER, B., Språket i Europaparlamentet – en ordförärsstudie, in LÖNNROTH, H. (Ed.), *Från Närpesdialekt till EU-svenska*, Tammerfors, 2003, 133-145.
- NØLKE, H., FLØTTUM, K., NORÉN, C., *ScaPoLine - La théorie SCandinave de la Polyphonie Linguistique*, Paris, Kimé, 2004.
- NORÉN, C., *Reformulation et conversation. De la sémantique du topos aux fonctions interactionnelles*. Uppsala, Uppsala University Library, 1999.
- NORÉN, C., Remarques sur la notion de Point de vue, *Polyphonie - linguistique et littéraire II*, 2000, 33-44.
- NORÉN, C., La ScaPoline appliquée sur corpus. L'exemple du pronom *on*, *Langue française*, 2009, 164, 137-148.
- NORÉN, C., La séquence présidentielle au Parlement européen. Genre et argumentation, in HAVU, J. et al.(Eds), *Actes du XVe Colloque des romanistes scandinaves*, Tampere, Tampere University Press, 2011, 896-914.
- NORÉN, C., Increasing argumentative force in parliamentary debate. The example of *surtout* ('above all'), in IONESCU-RUXANDOIU, L. (Ed.), 2012, 91-104.
- NORÉN, C., Doing politics or doing media? – A linguistic approach to European parliamentary debate, in FLØTTUM, K. (Ed.), 2013, 43-64.
- NYSTRÖM, C., *Hur hänger det ihop?: en bok om textbindning*, Uppsala, Hallgren & Fallgren, 2001.
- WODAK, R., VAN DIJK, T.A. (Eds), *Racism at the top. Parliamentary discourses on ethnic issues in six European states*, Klagenfurt, Drava Verlag, 2000.

Hedwig REUTER (dir.)

Le Nord en français

Traduction Interprétation Interculturalité